

KAIP AŠ SUPRANTU ŠIŲ DIENŲ PATRIOTIZMĄ?

Tauragės gimnazija. Nuotrauka iš autorės archyvo

AKVILINA KRASAUSKAITĖ, Tauragės
gimnazijos 3 b klasės maironietė

Retai susimąstau patriotinėmis temomis... Kažkaip augame mes – praktiška karta... Gal todėl, kad nepatyrėme karo, priespaudos, kovų už laisvę... Bet juk girdėjome, mokėmės apie tai... Klausėmės, širdimi pajautėme...

Taigi, kur slypi toji patriotizmo versmė? Slypi ji protėvių palikime, todėl reikia tęsti tradicijas, nepamiršti savo kalbos, tautos, meno...

Man artimiausia meno rūšis – literatūra. Ji išsaugojo mūsų – lietuvių – kelio į laisvę aprašymus, patriotinius eilėraščius, įamžino protėvių kančias. Visa tai ne tam,

kad apgailėtume jų kelią, o kad brangintume laisvę.

Priklausau maironiečių būreliui, kur daugiausia ir girdžiu kalbas lietuviybės, patriotizmo temomis. Suprantu, kad ir vienas žmogus gali būti didis, gali būti vedlys į laisvę. Poetas Jonas Mačiulis – Maironis toks ir buvo – kilnus lietuvių tautos vedlys, nuolat kviečiantis meilėti savo tėvynę, kalbą, tautą...

Manau, kad pirmasis žingsnis patriotizmo link, beje, ir pats svarbiausias – proto ir valios pasiryžimas būti savo tautos ir savo žemės sūnumi, t. y. pasiryžimas mylėti savo

Tauragės miesto riboženklis. Liudos Griepėdienės nuotrauka

Tėvynę, domėtis jos istorija, puoselėti gimtojo krašto gamtą, žmones, gerbti tautos tradicijas, liaudies kūrybą.

Nesužavėjo poeto Maironio svetima kalba, kultūra. Jis kiekvieną dieną mynė taką lietuvių poezijai, kūrė aukštu stiliumi, „parodė, kaip sklandžiai, skambiai, reljefiškai galima rašyti lietuvių kalba“ (1, 289). Veržliu balsu Maironis prabilo ne apie save, savo kiemelį, o apie visą tautą, Tėvynę, apie jos bėdas ir negandas, apie tai, kad reikia pažangiai mąstyti – mąstyti apie laisvę, nesudėjus rankų:

Numesk, tėvyne, rūbą seną,
Kurį užvilko svetimi!
Jį meilės kerštas tekūrena
Tėvynės meilės ugnimi!
(„Užtrauksme naują giesmę“; 3, 42)

Poetas išdrįsto pabarti tautą už apsnūdimą, dvasinį apsileidimą, susitaikymą su neteisybe:

Tas ne lietuvis, kurs tėvynę
Bailiai kaip kūdikis apleis;
Kursai pamins, ką bočiai gynė
Per amžius milžinų keliais.
(„Užtrauksme naują giesmę“; 3, 42)

Maironis dažnai kalbėdavo „mes“ vardu, vadinasi, jis nesureikšmino savęs, savojo žodžio. Jis už tautos gerovę pats prisiimdavo atsakomybę:

Amžiais pavergta kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim ką mūsų proseniai gynė!
Žadinkim brolius meile drąsia!

Ginkime kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą kaip milžinai!
Laimina Dievas sėjamą grūdą,
Laimina vaisių: gema šimtai.

(„Nebeužtvenksi upės“; 3, 44-45)

Maironis žodžiu sugebėjo ryžtingiau kovoti nei ginklu. Jo žodis žadino lietuvių sąmonę, skatino veikti tautos labui, kad visiems būtų geriau gyventi laisvoje Lietuvoje, kad būtų galima išsaugoti savąjį tautiškumą, tradicijas, didingą praeitį ir to, kas gera, niekad nepamiršti...

Antrasis žingsnis – kūrybos medžiagos, temų, formos ieškojimas, vedantis į liaudies kūrybą – dainų, padavimų, posakių, patarlių motyvai. Tautosakinės tematikos Maironio kūryboje gana daug: čia ir sesutės, ir broleliai,

(Nukelta į 24 p.)

Paminklas Šaulių sąjungos įkūrėjui Vladui Pūtviui- Putvinskiui. Skulptorius Stepas Juška. Liudos Grikpėdienės nuotrauka

(Atkelta iš 23 p.)

ir didžiavyriai, ir milžinai, ir laukianti iš karelės
sugrįžtančio sūnelio motulė, ir mylinti mergelė ir kt.
Dažna jo kūryboje – gamtos ir žmogaus paralelė. Kas
šiam gyvenime gali būti gražiau už tėviškės gamtą,
miškus, žolynus, gėles?! Girdimas Maironio kūrinuose
ir graudus atsisveikinimas su tėviške, artimas liaudies
dainų sielvartingam tonui. Štai keletas tautosaka
dvelkiančių eilių:

Eina garsas Prūsų žemės:
žirgą reik balnoti;
Daug kryžiuočių nuo Malburgo
rengias mus terioti.
Pasilik, sesute, sveika! Nuramink širdelę:
Aš pagrišiu nepražuvęs į tėvų šalelę.
(„Eina garsas“; 3, 91)

Miškas verkia didžiagirių:
Baisūs kirviai jas išskynė;
Verkia Lietuva didvyrių:
Jų neprikelia tėvynė.
(„Miškas ūžia“; 3,17)

Tu girele, tu žalioji!
Tu, kurią laikai išgriovė,
Tu, lietuvi, kurs vaitoji...
Jūs užmirštumėt senovę.
(„Tu girele...“; 3, 18)

Oi neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiosios tėvynės!
Kad, pavirtęs kaip ažuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės!
(„Oi neverk, matušėlė“; 3, 21)

Augo putinas, augo, žaliavo;
Skleidė žiedus prieš saulę baltai.
Kai mergaitės aplinkui dainavo,
Sirpo uogos kaip kraujo lašai.
(„Augo putinas“; 3, 36)

Už Raseinių, ant Dubysos,
Tekta saulė, teka;
Geltonplaukės puikios visos
Šneka ten, oi, šneka.
(„Daina“; 3, 54)

Širdį ir upę sunku suturėti:
Vilijai bėgti, mergelei mylėti!..
Vilija skęsta į Nemuną mielą,
O bokšte liūdi merguželės siela.
(„Vilija“; 3, 7)

Trečiasis žingsnis – gilesnis liaudies kūrybos esmės ir
tautinio charakterio suvokimas, jos lyginimas su savo
dvasiniu gyvenimu. Nors poetas Maironis buvo santūrus,
skalsus žodžių, ne itin siekiantis atverti savąją širdį žmogus,
visgi šalia ryžtingų tautinio atgimimo idėjų, narsaus
kviesliško žodžio, išnyra ir skausminga dejonė, kad dar
daug tokių, kurie nenori ar nesugeba mylėti savojo krašto:

Ne, nenoriu sapnų,
Vien tiesos ir darbų;
Be atilsio noriu kariauti
Ir tada vien tiktai,
Kai sušvilpia žaibai,
Galiu krūtine atsigausti.

Tauragė. Liudos Grikpėdienės nuotrauka

O tačiau kai kada
Nuliūdimo našta
Lyg spaudžia, lyg širdį griaudina;
Vakarinė žvaigždė
Ar nugirsta giesmė
Į tolimą šalį vadina!..
(„*Nenoriu sapnų*“; 3, 59)

Nelenkdamas pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas stoisiu į kovą.
Pavargti už brangią tėvynę - gražu!
Aukščiausią turėti vadovą!
(„*Pasitikėjimas savimi*“; 3, 64)

Apie tai, kad Maironiui buvo svarbu, jog jį suprastų, rodo jo eilėraščiai. Apie tai yra rašęs ir poetas Alfonsas Nyka-Niliūnas savo straipsnyje „Maironio likimo paraštėje“: „Maironį su tauta jungė poezija, ir nuo jos skyrė kartais tiesiog fatališka tarpusavio nesupratimo bei įvairiausių nesusipratimų grandinė“. Kaip žmogus, kaip asmenybė Maironis kartais būdavo lyg ir užmirštas arba lyg uždarytas į „auksinį patriotizmo narvą“. Be abejonės, jis – didis patriotas, apdainavęs pakiliais žodžiais savo brangią Lietuvą, bet kaip žmogus lieka savaip, anot Alfonso Nykos-Niliūno, „neatskleistas ir, iki tam tikro laipsnio, nesuprastas“.

Kai taip literatūriškai pamąščiau, pajutau, kad mano

žingsniai sutvirtėjo, kad ir aš žengiu patriotizmo keliu: suprantu, kad esu lietuvis, kad mano kalba sena, vertinga ir nuostabiai graži, kad mano tauta ori ir brangina savąją laisvę. Na, o tie, kiti... Jie savo nederamu lietuviui elgesiu – savo gyvenimu ir darbais – netiesiogiai išduoda mūsų tautą ir Maironį. Tai netikri lietuviai. Jie „netikri“, nes nejaučia ryšio su savo protėviais, jų žeme, tradicijomis. „Netikri“ todėl, kad palieka Lietuvą, daugelį amžių mūsų protėvių gintą ir brangintą. Tūkstančiai lietuvių šiandien plačiame pasaulyje – svečiose šalyse – ieško sotesnės duonos. Ar mes juos galime vadinti „netikrais“, kad kartu su mumis šiandien negieda „Graži tu, mano brangi tėvynė...“ Tikriausia, kad negalime, nes, susiklėsčius dažniausiai ne nuo jų priklausančių aplinkybių, čia jie sočios duonos negalėjo susirasti...

Aš stengsiuosi likti čia, Lietuvoje. Čia man gera, gražu. Čia gyvena mano tėvai, sesutė ir brolis.

LITERATŪRA:

- 1 Kanišauskaitė I., Mikalajūnas M., Žukas S., *Literatūros vadovėlis / mokinio knyga. I d.* Vilnius: Baltos lankos, 2004.
- 2 *Lietuvių literatūros enciklopedija*. Vilnius, 2001.
- 3 Maironis, *Pavasario balsai*. Vilnius, 1976.
- 4 Žukas S., *Tautosaka dabartinėje lietuvių poezijoje*, Vilnius, 1983.
- 5 „Maironio likimo paraštėje“. Interneto puslapis http://ualgiman.diltas.lt/2003_valstybinis.html/Nyka-Niliunas/.

Tauragės pils. Liudos Griškėdienės nuotrauka